

NUT EN NOODZAAK VAN DE BRIGADESTAF

De krijgsmacht kent een rijk palet aan 'bouwstenen': bij de Koninklijke Marine 'het fregat' en het eskader, bij de mariniers de groep, het peloton, de compagnie en het bataljon; bij de Koninklijke Landmacht dezelfde ordening, met boven het bataljon de brigade en (in het verleden) de divisie en het legerkorps. De Koninklijke Marechaussee kent een totaal andere brigade en het district.

Al deze bouwstenen zijn historisch verklaarbaar. Hun samenstelling is steeds in beweging, maar ze hebben alle een duidelijke positie binnen de eigen structuur en zijn herkenbaar, ook in de internationale context. In dit editoriaal richten wij ons op de brigade binnen de Koninklijke Landmacht, in het bijzonder op de manoeuvre brigades: 11 Luchtmobiele Brigade en 13 en 43 Gemechaniseerde Brigade. Dit overigens zonder de twee andere brigades die de landmacht rijk is, 101 Gevechtssteunbrigade en 1 Logistieke Brigade, tekort te willen doen.

In 2001 werd Nederland geconfronteerd met mond-en klauwzeer (MKZ). Bij de daaropvolgende MKZ-crisis werden tienduizenden stuks vee vernietigd. Besmette gebieden moesten worden afgeschermd om erger te voorkomen. Bij deze operatie speelden de staf van 11 Luchtmobiele Brigade en het Regionaal Militair Commando Oost een belangrijke rol om de civiele overheid te steunen. In de Militaire Spectator werd overigens over deze inzet bericht.

Maar ook internationaal ging het om inzet en de voorbereiding daarop. In het najaar van 2002 speelde de inzet van *Taskforce Fox* in Macedonië. De staf van de toen nog bestaande 41 Gemechaniseerde Brigade vormde de kern van het daar actieve multinationale hoofdkwartier. Het Nederlandse commandovoeringssysteem (ISIS) bewees zich daar in de praktijk

Soms bleef het bij de voorbereiding op inzet. Tijdens de *stand-by* periode van *NATO's Rapid Reaction Forces*, toen NRF-4, in het najaar van 2005, gold dat voor de staf van 43 Gemechaniseerde Brigade. De commandant had de leiding over een multinationaal verband waarin, naast eigen eenheden en ondersteuning uit 101 Gevechtssteunbrigade en 1 Logistieke Brigade en helikopters van de Koninklijke Luchtmacht, ook Duitsland, Denemarken, Noorwegen en Frankrijk participeerden. Tijdens de grote NRF-oefening *Iron Sword* fungeerde deze staf zelfs één niveau hoger, op dat van *Land Component Commander*.

Een nieuwe inzet van de brigades staat te wachten. De volgende internationale inzet is gepland bij ISAF-

Zuid. Voorzien is dat de drie brigadestaven daar een operationele rol gaan vervullen. Zij zullen – bij toerbeurt – optreden als (de kern van) de regionale (brigade)staf voor de ISAF in het zuidelijk deel van Afghanistan. De brigadestaf is dus een gegeven.

Het beeld van 'de buitenwacht' is echter eerder dat de landmacht eenheden van bataljonsgrootte bij vredesoperaties inzet. De rol van de brigade en de brigadestaf krijgen beduidend minder media-aandacht en dat betekent dat haar taken en betekenis minder helder zijn. Reden genoeg om nog eens aan te geven wat de betekenis van het brigadeniveau en van de brigadestaf is als het gaat om de operationele dimensie: de gereedstelling en de inzet voor uitzending, de bedrijfsvoering binnen de organisatie en de nationale taken.

Allereerst de operationele dimensie. De brigadestaf speelt een belangrijke rol in het opleidings- en trainingsproces voor de eigen lagere eenheden. Alles draait bij inzet om samenwerking, afstemming en coördinatie. En dat moet worden beoefend. Pelotons en compagnieën worden geoefend om in bataljonsverband te opereren; compagnieën en bataljons om dat in hoger verband te doen. Een bataljon wordt immers nooit in *splendid isolation* ingezet. Er is altijd een hogere commandant met een staf voorhanden. De brigade is daarbij niet zoiets als een groot bataljon. Ze vervult een essentiële rol bij het samenbrengen van verschillende functionele specialismen, de wapens en dienstvakken en andere deskundigheden. De brigade test en certificeert haar ondercommandanten en hun eenheden.

Ze is – nationaal en internationaal – het laagste niveau waarop 'de verbonden wapens' samen optreden. Het is ook het niveau waarop *joint* en *combined* optreden wordt afgestemd. De staf heeft daarom vooral een coördinerende taak. Dit alles maakt dat de brigade het aangewezen niveau is om de lagere eenheden realistisch te laten oefenen.

Door dergelijke oefeningen ontstaat het noodzakelijke beeld van de bredere samenhang, over de rol binnen het grotere verband, over de complexiteit van planning en uitvoering en de invloed van de factor tijd en de factor ruimte. Maar het gaat om meer. Alleen gezamenlijke oefenen koppelt theorie en praktijk en geeft een beeld van de talrijke uitdagingen en verrassingen die ook de 'echte' operationele inzet kenmerken.

Alleen gezamenlijk oefenen, liefst ook *joint* en zo

mogelijk *combined*, brengt echt zicht op elkaars mogelijkheden en beperkingen. Het is ook een van de weinige manieren om onderling vertrouwen te bewerkstelligen, bittere noodzaak als er ooit onder gevaarlijke omstandigheden moet worden geopeerd. Of als men anderszins op elkaar is aangewezen. Al was het maar dat de voor het moreel oh zo belangrijke thuisfrontzorg door diezelfde staf wordt uitgevoerd.

Ook bij de bredere gereedstelling voor een feitelijke inzet speelt deze staf een sleutelrol. De bataljonscommandant moet zich voor een uitzending kunnen concentreren op de voorbereiding op de inzet van de eigen eenheid. De brigadestaf verschaft hem of haar expertise, middelen en tijd, en ontlast de betrokkene zo veel mogelijk. De brigadestaf coördineert alles wat samenhangt met de planning, de bevelvoering en de uitvoering, waar nodig met andere krijgsmachtdelen, en zelfs internationaal. Tijdens de uitzending zelf kan de brigadestaf, indien niet zelf als zodanig uitgezonden, steun verlenen, bijvoorbeeld als het gaat om een logistieke basis of een *National Support Element*.

De brigade kan deze voor de operationele inzet van de bataljons bepalende rol begrijpelijkerwijze alleen goed uitvoeren als zij zichzelf, als staf, bij oefeningen en – zo mogelijk – tijdens inzet heeft bewezen. Iets dat ook al nodig is omdat zij ook zelf steeds met operationele inzet rekening moet houden. De geloofwaardigheid naar binnen en naar buiten toe mag niet ter discussie staan. Het gaat bij geoefendheid van de brigadestaf zelf echter om méér dan de noodzakelijke voorbereiding op de eigen inzet en 'interne' geloofwaardigheid.

Wil Nederland bij vredesmissies ook in hogere staven landmachtvertegenwoordigers hebben, dan zullen die moeten bogen op kennis en ervaring die nadrukkelijk uitstijgt *boven* het niveau van het bataljon. De brigade voorziet hierin, zeker als we kijken naar wat de laatste jaren in operationeel opzicht werd gedaan.

Van een andere aard, maar daarmee niet onbelangrijk, is de huidige rol van de brigade bij de bedrijfsvoering. De brigade is verantwoordelijk voor al die randvoorwaarden die essentieel zijn voor de effectieve en efficiënte bedrijfsvoering van haar sub-eenheden. Of het nu gaat om financieel beheer, personeel, huisvesting of al die andere noodzakelijke middelen en diensten. Ook de planning en control zijn op dat niveau geconcentreerd. Het gaat daarbij niet alleen om een doelmatige ordening. Het gaat opnieuw om het ontlasten van de lagere commandant, maar ook om de coördinatie tussen eenheden

en de noodzaak om – waar nodig – prioriteiten te kunnen stellen. Ook in dit opzicht vervult de brigade de noodzakelijke brug tussen het Commando Landstrijdkrachten en de operationele bataljons.

Als het gaat om nationale taken kan aan de brigadestaf een coördinerende of ondersteunende rol worden toebedeeld. In dit geval ten behoeve van de civiele autoriteiten en, waar nodig, de betrokken departementen. Er tekent zich overigens een interessante optie af, namelijk een koppeling van brigadestaven en Regionale Militaire Commando's en daarmee ook aan de bataljons van de Nationale Reserve. Als er een grotere operatie op nationaal grondgebied nodig is kunnen de brigadestaven expertise inbrengen. Ze kunnen stafcapaciteit ter beschikking stellen of commandovoeringssystemen ten gunste van, bijvoorbeeld, een burgemeester inzetten, en zij kunnen ook andere personele en materiële middelen inzetten. Mogelijk is er dan behoefte aan twee plaatsvervangend brigadecommandanten. Eén die zich richt op uitzendingen en dan ook als zodanig functioneert, en één die zich richt op alle andere aspecten, zoals nationale taken, de vredesbedrijfsvoering, het thuisfront, de actieve reservisten, en de veteranen.

Natuurlijk is er niets 'heilig'. Zeker voor creatieve geesten zijn er weinig grenzen en op het bekende papier lijkt alles al snel te kloppen. In de huidige krijgsmachtstructuur vervult de brigadestaf een wezenlijke rol. Niet alleen voor de sub-eenheden, maar ook omdat de brigadestaf zelf kan worden uitgezonden. Alleen al dat laatste maakt dat het een illusie is dat een dergelijke staf opeens uit een hoed zou kunnen worden getoverd. Opleiding, oefening en ervaring bepalen kwaliteit en geloofwaardigheid.

Daarnaast is het brigadeniveau internationaal bekend en erkend als relevant. Met het wegvallen van dat niveau zou niet alleen voor de inzet van de bataljons noodzakelijke kennis wegvallen, het zou ook maken dat officieren niet meer in eigen land de expertise kunnen opbouwen die een hogere operationele functie in een internationale staf rechtvaardigt. Erger nog, de inbreng van Nederland zou zich alleen tot het niveau van bataljon beperken en de inbreng bij het denken en besluiten over de feitelijke inzet 'op de grond' dreigt daarmee tot nul te worden gereduceerd. Alleen wie over geloofwaardige brigades beschikt, telt in de internationale militaire wereld mee. De brigadestaf biedt ten slotte ook de mogelijkheid om de bijdrage aan de uitvoering van nationale taken verder te stroomlijnen en inhoud te geven.

Kortom: de brigadestaf is niet alleen nuttig; zij is noodzakelijk.